

PROOST, OP DE KIPPEN VAN RIJKES

Onlangs sprak een nieuwkomer me aan. Hij voelt zich hier intussen prima thuis, verzekerde hij mij, maar vond het wel jammer zo weinig van Heerjansdam en van zijn geschiedenis te weten. Het beste advies dat ik hem kon geven was zich aan te sluiten bij de vele fans van het “HISTORISCH GENOOTSCHAAP HEERJANSDAM” waar hij jaarlijks, voor een paar knaken, over actuele zaken en de historie van de Dammers op de hoogte wordt gebracht. Ook verwees ik hem nog naar de column Het trotse Heerjansdam op de site Inheerjansdam.nl. Deze ontmoeting was voor mij aanleiding een column te schrijven over de kippendiefstal uit lang vervlogen tijden. Voor de oudjes onder ons alom bekend, maar voor velen een vraagteken en een vreemd verhaal. Wie zegt er nou bij een borrel: “Proost, op de kippen van Rijkens.” In het jaarboek 2018 van het Historisch Genootschap schrijft Joop Wiekeraadt een uitgebreid en humorvol verhaal uit 1917 over de diefstal van een twintigtal kippen van agrariër Piet Rijken. De dader werd nooit werd bestraft.

DE PLAATS VAN HET DELICT.

De tuindersfamilie Rijken woonde net voorbij de spoorwegonderdoorgang rechts van de Molenweg. Achter het bedrijf lagen de akkers en de boomgaard. Daarachter dicht tegen de spoorlijn aan was een keurig kippenhok getimmerd waarin een dertigtal hoenders zich vermaakten en een onbezorgd leven hadden. Als tegenprestatie deden de kippen hun best en produceerden een flinke hoeveelheid eieren, die door de Rijkens weer in florijnen werden verzilverd. Toen Rijken in een vroege ochtend, het was tegen de Kerst, het ontbijtje voor de kippen kwam serveren, ontdekte hij tot zijn ontzetting dat zo’n dikke 60% van zijn handel uit de hokken gestolen was.

DE HOOFDPERSONEN

Dicht bij de Achterzeedijk en links van de Noldijk stond het café van Hans Westerman. Passanten en wat vaste klanten bezochten dit café. Westerman mocht niet mopperen over zijn omzet. Zijn buurman Jan Zeeuw (bijnaam het Zêêwgie) was een vaste klant. Hij deed goede zaken in de handel van kippen en konijnen. Regelmatig was de alcohol hem daar de baas.

Verderop in het verhaal komen we Jan “de bonkenslagter” en “de zeeman” tegen. Op een avond werden Zêêwgie en Zeeman met een stuk in de kraag buiten de deur gezet door de kroegbaas. De twee aangeschoten maatjes liepen niet echt in balans de Dorpstraat in. Opgetogen zagen zij dat in het winkeltje van Pieter van Mariegies nog licht brandde. De middenstander had een soort winkeltje van sinkel, waar van

alles te koop was, en belangrijk, óók alcohol. Er bleken ook nog enkele bezoekers aanwezig. Omdat 'de zeeman' zijn makker Jan al enige tijd verantwoordelijk hield voor de kippenroof, hief hij, zo dronken als hij was, het glas en sprak de historische woorden: "Proost, op de kippen van Rijkjes". De aanwezige dorpelingen waren verbijsterd over de onverwachte ontwikkeling. Deze proost bleek echter geen sluitende analyse van de diefstal. Onze dichter Dorus (Dries Rijken) schreef een rijmverhaal die toch een ander licht laat schijnen op deze gebeurtenis. Dit familieverhaal wil ik u niet onthouden.

"Op de kippen van Rijkjes"

Het is op het dorp een oud gezegde, vooral vroeger hoorde men het vaak,
maar hoe men u de afkomst ooit uitlegde, niemand weet blijkbaar het fijne van de zaak.

Zeker is het dat de kippen zijn gestolen, die koppel kippen van mijn ome Piet
Het fijne kan ook ik u niet vertellen, want in die tijd was ik er nog niet

Dus alles wat ik weet is van horen zeggen, want natuurlijk ik ben er niet bij geweest
Maar wel heb ik het vaak horen uitleggen op verjaardagen en op familiefeest

Zoals u in de boekjes heeft kunnen lezen, had waarschijnlijk het 'Zeeuwgie het gedaan
Maar het was echter nooit bewezen. Dat kon ook niet want zo is het niet gegaan.

Het Zeeuwgie was wel niet geheel onschuldig maar zelf stelen, dat was voor hem te link
Hij maakte het plan, deed dat zeer zorgvuldig, maar van zichzelf was hij niet zo flink

Daarvoor had hij dan wel zijn mannen. Het vuile werk werd voor hem gedaan
Hij hield het bij het maken van de plannen, want daar brandde hij zich niet aan

Ook de zeeman heeft in het complot gezeten, ook al ging hij niet vrij uit
Van de zaak heeft hij ook geweten, want ook hij deelde in de buit

Ik was al van school eer ik er achter was. Ja toen werd het pas aan mij verteld
Toen ik hoorde wie de echte dief was schrok ik wel en stond versteld

Het Zeeuwgie dat was wel de heler, Hij slachtte wel de kippen van mijn opa Piet

Maar hij was toch niet de steler. Nee de kippen stal hij niet
Want, zo vertelde eens mijn moeder. De zeeman zei wel tegen Zeeuwgie: Proost!
Maar de dief dat was je vaders broeder, de op één na oudste: OME JOOST..

Dorus.

Joop van der Ent

e-mail : joopvanderent@upcmail.nl